

Forarbejder til den nye danske Straffelov.
Tilregnelighedsbegrebet og det nye Straffelovsudkast.
Foredrag holdt i Psykiatrisk Forening den 31. Januar 1924.
Af Dommer AUG. GOLL.

Medens det fra ældgammel Tid har staaet fast i dansk Ret, at ingen kan straffes for en Forbrydelse, naar Handlingen ikke beror paa en Viljesakt fra Gerningsmandens Side — en Viljesakt, der enten bæres af Forsæt eller som Minimum beror paa en Uagtsomhed — er det forholdsvis sent blevet anerkendt, at Tilregnelighedskravet ikke er udtømt hermed, men at ogsaa visse Abnormtilstande, uanset at en Viljesakt foreligger, udelukker strafferetlig Ansvarlighed for den Paagældende.

Chr. V. D. L. hjemler saaledes kun en stærkt begrænset Ansvarsfrihed for dem, der begaar Drab i »Raseri og Vildelse«, og endnu ca. 100 Aar senere er man ikke naaet ud over at kræve egentlig Afsindighed som Betingelse for at skaane en Drabsmand for Straf: Fdg. ^{18/12} 1767, der omhandler de Melankolikere, der gør sig skyldig i Mord for at opnaa Henrettelse, kan ikke se andet, end at disse Mennesker er fuldt ansvarlige for deres Gerning, selv om den erkender, at »Livsstraf ikke saa aldeles passer paa den Misdæder, der ønsker Døden og af slig Kedsommelighed lader sig forlede til Mord« — hvorfor Fdg. erstatter Dødsstraffen med en lang Række pinefulde og vanærende Lidelser, der tilsammen nok kan regnes for en endnu værre Straf.

Et Par Menneskealdre senere — i Kanc. Skr. 11/5 33 — er man derimod i hvert Fald tilsyneladende avanceret et godt Stykke. Der tales her om de Vanskeligheder, der er opstaaet ved, at mange »Sindsforstyrrede« frifindes af Domstolene mod at hensættes i sikker Bevaring, skont flere af dem ikke egner sig for nogen »Galeanstalt«, idet Lægen og Bestyrelsen i disse hos dem »ikke finder noget Spor af Afsindighed«, hvorfor de sætter dem i Frihed, hvilket saa »kommer i Kollision med den afsagte Dom«. Det overvejes derfor, om man ikke ved Lov bør bestemme, at slige Individuer anbringes ved »taaleligt Arbejde i en eller anden Straffeanstalt«.

Man ser altsaa heraf, at Domstolene nu er kommet bort fra Afsindighedsmomentet som eneste Utilregnelighedskriterium, idet Praxis under Utilregnelighed har medtaget ogsaa anden Sindssyge, men det vilde være en Misforstaaelse deraf at slutte til, at man nu var naaet til nogen dybere Forstaaelse af selve Sindssygdommene end før. Skr. udtaler nemlig herom, at det har vist sig, at der gives Individuer, der vel ikke ganske er ude af Stand til at styre deres Handlinger, men hos hvilke »den frie, fornuftige Styrelse af Viljen er saaledes indskrænket ved sygelige Følelsers og Begæringers Indvirkning, at fuld Tilregnelighed ikke kan antages« — og et andet Sted siges, at Grunden til Domstolenes Ulyst til at idømme slige Individuer Lovens — meget haarde — Straffe var, at de fandt Anledning til at betvivle »Gerningsmandens moralske Frihed«.

Hvad der ligger bagved disse Oplysninger om Domstolenes Praxis fremgaar klart af, hvad Bornemann nogle Aar senere fra Universitetet docerede om Tilregnelighedsspørgsmaalet. Hans Lære gaar ud paa, kort og fyndigt, at fastslaa, at den objektivt retstridige Handling for at kunne tilregnes Individet som strafbar maa være »frivillig«, og i dette ene Ord ligger endnu den Dag i Dag hele det legale Tilregnelighedsbegreb. Thi — siger B. — Ordet »frivillig«

betyder 1) at Handlingen skal skyldes en Viljesakt α : være forsættelig eller i hvert Fald skyldes Mangel paa pligtmæssig Agtpaaagivenhed, og 2) at denne Vilje skal være »fri«, hvilket han nærmere bestemmer saaledes, at den Handlende ikke i Gerningsøjeblikket maa have været »indvortes ufri i Ordets egentlige Forstand«, d. v. s. have manglet den sædelige Frihed eller Evnen til at indse Handlingens sædelig-retlige Betydning og til derefter at bestemme sig. De vigtigste Exempler paa Omstændigheder, der udelukker denne Frihed, er efter Bornemann: 1) den egentlige og tidlige Barndomsalder, 2) Afsindighed og 3) andre sygelige Tilstande, samt 4) Søvn og 5) Beruselse.

Det er altsaa ikke disse Tilstande som saadanne, der betinger Utilregneligheden, men deres Indvirkning paa den fri Vilje, hvilket igen beror paa, om de har berøvet Personen Evnen til at indse Handlingens sædelig-retlige Betydning, og da det her ikke altid drejer sig om et Enten—Eller, men der kan være Mellemtilstande, hvori denne Bevidsthed vel er stærkere eller mindre tilsløret, men dog ikke helt ophævet, taler B. om Tilfælde af »ufuldstændig Tilregnelighed«, som hos Taaber o. l. For disse ufuldstændig Tilregnelige kræver B. en forholdsvis nedsat Straf, svarende til deres ringere Grad af Fornuft og »sædelig Frihed«.

Det er altsaa udenfor al Tvivl, at det Bornemannske Tilregnelighedsbegreb i et og alt er baseret paa det filosofiske Begreb: Indeterminismen, som de store tyske Filosofer Kant, Fichte, Hegel o. s. v. fra Begyndelsen af forrige Aarhundrede havde gjort til Udgangspunkt for deres Spekulationer, og som Juristerne havde inokuleret i Strafferetten som gode Adepter og Elever af disse Filosofiens Konger. Fra Filosofiens Sol havde de hentet det Lys, hvormed de kastede Glans over Strafferettens Tilregnelighedsbegreb. Andet Lys besad det ikke.

Dette vilde nu jo kun være et historisk Kuriosum, hvis ikke Forholdet var det, at det er B.'s Theori, som

Straffeloven af 1866 — altsaa det endnu bestaaende Grundlag for hele vort Straffesystem — med Hud og Haar har tilegnet sig — hvilket ikke er saa forbavsende, naar man ved, at B., der døde 1861, da havde naaet at koncipere vigtige Partier af den kommende Straffelov, derunder Tilregnelighedsparagrafferne, som derefter uforandret blev staaende i Udkastet og senere i Loven.

I Tilslutning til Bornemann, men i Modsætning f. Ex. til tysk Ret har Straffeloven været klog nok til ikke umiddelbart at bygge sine Tilregnelighedsbestemmelser paa Viljesfrihedens Begreb. I § 38 nævnes det slet ikke. Først langt hen i § 39 dukker dette Ord op næsten en passant, dækket af en hel Mængde andre ikke synderlig mere prægnante Gloser: der tales om særegne Tilstande, der har Indflydelse paa *Viljens Frihed*, og som bevirker, at Gerningsmanden ikke i Handlingsojeblikket har været i Besiddelse af den Tilregnelighed, der findes hos voksne og sjælssunde Personer. Iøvrigt fritager — heldigvis — Straffeloven saavel Jurist som Læge fra direkte at skulle svare paa det Spørgsmaal, om en Forbryder, da han begik sin Forbrydelse, var i Besiddelse af sin fri Vilje eller ikke. Men saa overmaade meget er dog ikke herved vundet.

Som Straffelovens § 38 er formuleret, skal Lægen besvare dens første Led, om Afsindighed har foreligget, men strængt taget skal Juristen paa det Grundlag igen afgøre, om Afsindet har gjort Gerningsmanden saa vild og rasende, i den Grad fra Vid og Sans, at der ingen Vilje — i hvert Fald ingen fri Vilje — har foreligget. I 2. Led skal Lægen afgøre, om der foreligger mangelfuld Udvikling, Svækkelse og Forstyrrelse — Juristen om denne Tilstand har berøvet ham Evnen til at indse Handlingens Strafbarhed. I sidste Led spørges der egentlig kun om ét: om Gerningsmanden har manglet Bevidsthed overhovedet i Gerningens Øjeblik, men i Praksis har dette dog altid været forstaaet saaledes, at Bevidstløsheden — i Modsæt-

ning til de rene Affektilstande — maatte være opstaaet paa et paaviseligt patologisk Grundlag, som 1) Febervildelse, 2) Søvnngængertilstand, 3) normal eller patologisk Rus, under 4) Hypnose o. l., hvorom altsaa atter Lægen vil have at udtale sig, medens Juristen saa paa Grundlag af hans Oplysninger drager Konklusionen: Bevidstløshed, Straffrihed, Utilregnelighed.

I § 39 er det endelig Lægen, der maa besvare Spørgsmaalet om der foreligger en saadan særegen Tilstand, at den Paagældende kan kaldes en Taabe eller anden Person, der kan ligestilles hermed, medens Juristen herefter maa afgøre, om han paa Grund af denne særegne Tilstand ikke har været i Besiddelse af normal Tilregnelighed. Hvad endelig det spekulativt-filosofiske Spørgsmaal angaar, om Tilstanden har været egnet til at øve Indflydelse paa Viljens Frihed, maa Lægen og Juristen, saa godt de kan, se at komme udenom hele den Side af Sagen — den er vel nærmest tænkt som vejledende for begge Parter, men er snarere det modsatte.

Nu kan man vel ikke sige, at de Spørgsmaal, som herefter henskydes til lægeligt Skøn, falder udenfor dennes Kompetence, selv om de er alt andet end klart og videnskabelig eksakt formulerede, men derimod maa det hævdes, at de Spørgsmaal, som Juristen skal afgøre, ikke paa nogen Maade er af juridisk Art. Det er psykologiske Spørgsmaal, og da Juristen som saadan ingen særlig psykologisk Uddannelse har, betyder det, at han skal træffe sin Afgørelse efter almindelig sund Menneskeforstand — sin bon sens — om man saa vil. Og da nu Juristen ikke uden Grund gaar ud fra, at Lægen i den Henseende er lige saa vel udrustet som han selv, saa vil han helst have, at Lægen ogsaa skal sige sin Mening om disse Spørgsmaal, for at saa Juristen i sin Dom kan slutte sig til hans Mening eller forkaste den. Det har rimeligvis ogsaa været Straffelovens Mening, at saaledes skulde det gaa til, og hvis Lægen, som de fleste af de ældre Embedslæger, er

en skikkelig og fredsommelig Mand, saa udtaler han ogsaa sin Mening herom, og tager sig det ikke allfor nær, om Dommeren bagefter desavouerer ham. Men efterhaanden som Lægerne er bleven Videnskabsmænd, og de Autoriteter, til hvem Svarene henlægges, er bleven udrustet med særlig psykiatrisk Sagkundskab, gaar det ikke mere paa den Maade. Disse Autoriteter vil ikke risikere en saadan Desavouering, og spørges de om disse rent psykologiske Forhold, saa svarer de, at dem har de ingen Mening om — dem maa Juristen tage paa sin Kappe. Og saa staar man der. Lægen klager over Juristernes Spørgsmaal, og Juristen klager over Lægens Svar — han faar ikke besvaret det, som det juridisk kommer an paa. Med andre Ord: Læge og Jurist forstaar ikke hinanden: der spørges i Øst og svares i Vest. Hvilket atter vil sige, at det bliver Juristen, som efter sit Hoved afgør hele Sagen — Lægeerklæringen er et Appendix, som kan være meget rart at have, naar den støtter Juristen, men som han tilsidesætter, naar den ikke passer ham, og som han derfor ikke er særlig forhippet paa at fremskaffe.

At en saadan Retstilstand er saare ufuldkommen, er indlysende. Den frembyder den største Fare for en kaotisk Uorden af hinanden modsigende Retsafgørelser, eller — som Maudsley siger — for, at den sindssyge Forbryders Skæbne kommer til at bero paa et Tæringekast. Naar det her hjemme ikke er gaaet saa galt, skyldes det i alt væsentligt det gamle Appelsystem, der dog i alle vigtigere Sager sikrede en vis Ensartethed ved Afgørelsen af de enkelte Tilfælde, men dette gamle solide Appelsystem er ved Retsreformen gennem Nævningerettens inappellable Afgørelser af Skyldspørgsmaalet bleven i høj Grad gennembrudt, og at der ogsaa forinden denne Reform i selve Appelinstanterne kunde komme Modsigelser frem, vil bedst fremgaa af et Eksempel.

En Person tiltaltes ovre i Jylland for en Række Brandstiftelser. Distriktslægen udtaler om ham, at han er »kronisk

Alkoholist, moralsk imbecil og i beruset Tilstand — i den Tilstand havde han begaaet alle sine Forbrydelser — »virkelig sindssyg«. Trods denne Erklæring blev han ved Viborg ORD. af 26. Juli 1903 dømt som fuldt tilregnelig til 3 Aars Forbedringshus, under Henvisning til, »at han ved god Besked med, hvad der er lovligt og hvad ikke«. HR. dømmer ham 2. Oktober 1903 imidlertid under Appellen som ufuldstændig tilregnelig efter § 39, dog til samme Straf. Kort efter sin Løsladelse begaar han en Række ny Brandstiftelser, og ved K. & PR. Dom af 13. Oktober 1906 bliver han nu paa Grundlag af samme Lægeerklæring, til hvilken Overlægen ved 6. Afdeling henholder sig, frifunden som fuldstændig utilregnelig — med Anvendelse af Sikkerhedsanbringelse — og denne Dom stadfæstes af HR. ved Appellen (5. December 1906).

Der er altsaa efter den gældende Ret intet til Hinder for, at en sindssyg Person paa Grundlag af samme Lægeerklæring kan anses for fuldstændig tilregnelig i Viborg og fuldstændig utilregnelig i København, og af HR. anses for ufuldstændig tilregnelig den ene Gang og fuldstændig utilregnelig den anden Gang — uden at hans Tilstand er undergaaet nogensomhelst Forandring.

Og endnu mere interessant er det at se de forskellige Motiveringer i disse Domme. Viborg OR. fastslog som sagt, at han vidste god Besked med, hvad der er lovligt og ulovligt — og holder sig altsaa til Formuleringen i § 38, Bevidsthed om Strafbarheden. Kriminalretten statuerede derimod i sin Frifindelse, at Tiltaltes Handlinger har været 1) blottet for ethvert fornuftigt Motiv, og at han derfor i Gerningens Øjeblik maa antages at 2) have manglet Evnen til at modstaa sine sygelige Impulser og 3) saaledes maa anses for upaavirkelig af Straf — altsaa, som man ser, en Række psykiske Momenter, hvoraf ikke et eneste har Støtte i Strfl. ved Tilregnelighedsspørgsmaalets Afgørelse. HR., som stadfæster denne Dom, udtaler derimod som Begrundelse, at Gerningsmanden maa antages i Handlingens

Øjeblik at have handlet »i sindssyg og utilregnelig Tilstand« — aller et Moment, der ligger udenfor Strfl., der, som bemærket, aldeles ikke identificerer Sindssyge og Utilregnelighed, saaledes som HR. gjorde i dette Tilfælde, men i adskillige andre Tilfælde ikke har gjort. Hvorfor det er sket i dette Tilfælde, oplyses ikke, men at det under alle Omstændigheder ikke har været, fordi denne Gerningsmand paa Grund af sin Sindssyge manglede Bevidsthed om Handlingens Strafbarhed, det fremgaar klart nok af Sagen og paastodes ikke engang af Gerningsmanden selv. Dette efter Strfl. alene afgørende Kriterium skydes saaledes i nærværende Tilfælde baade af Kriminalretten og af Højesteret ganske tilside, hvor uenige de end iøvrigt er om Begrundelsen.

Det er altsaa klart, at §§ 38 og 39 ikke alene er ude af Stand til at skabe Samarbejde mellem Læger og Jurister. Heller ikke Juristerne er enige om §§'nes Forstaaelse: i Virkeligheden er Praksis stærkt i Færd med at arbejde sig bort fra de Tilregnelighedsbegreber, hvorpaa Strfl. lægger Vægten — men hvilke nye Kriterier, der er traadt eller skal træde i Stedet, derom hersker betydelig Uklarhed.

Det er derfor ikke helt uden Grund, naar man sammenligner den Retstilstand, der for Tiden hersker paa dette Omraade, med jus sacrum i det gamle Rom — en Lovgivning, der som bekendt var hemmelig og kun kendt af Præsterne — her af Juristerne eller rettere Dommerne — og som aldrig kunde blive andet end hemmelig, fordi det, der var gældende Ret igaar, kunde være noget helt andet i Dag — jus sacrum kunde nemlig til enhver Tid forandres ved en »Fortolkning«, som man heller intet fik at vide om.

Og det var ingen ren lyrisk Overdrivelse, naar en bekendt og højtstaaende Jurist paa det 9. Kriminalistmøde her i København i 1912 uanfægtet kunde sige: at der i Virkeligheden her hjemme ikke er et Menneske, der ved Besked med, hvad Tilregnelighed er. Men naar sligt kan

siges om et for hele Straffesystemet saa fundamentalt Retsbegreb, saa er det et Bevis for, at her er en Grundfejl, der hurtigst mulig maa afhjælpes — i Virkeligheden en Falliterklæring.

Det maatte derfor betragtes som en Selvfølge, at den Straffelovskommission, som i 1905 nedsattes af Regeringen, vilde tage dette Spørgsmaal op til Reform, men det maa siges, at Resultatet, da det forelaa i 1912, blev en Skuffelse. De to herhen hørende §§ 33 og 34 er nemlig i Virkeligheden Strfl.'s §§ 38 og 39 om igen, kun at der som Tilregnelighedskriterium til Bevidstheden om Handlingens Retstridighed er føjet et nyt, nemlig Mangel paa skyldigt Herredømme over sig selv. Herved er ganske vist betonet, at en Mand kan blive straffri, selv om han kender Handlingens Strafbarhed eller Retstridighed, naar han nemlig paa Grund af en Abnormtilstand har været ude af Stand til at følge denne sin Indsigt — et Moment, som allerede Bornemann havde gjort opmærksom paa, men undladt at give Udtryk i Strfl. — men bortset herfra er det klart, at de fremsatte Forslag vilde lade alt blive ved det gamle.

Paa Kriminalistforeningens 9. Aarsmøde i 1912 mødte da ogsaa Forslaget en saa godt som enstemmig Kritik baade fra juridisk og medikal Side — den sidste navnlig repræsenteret af Prof. *Friedenreich*, der med god Grund efterlyste de Redskaber, ved hvis Hjælp man kan faa at vide, om det har været en Person muligt at handle paa anden Maade end han har gjort, og af Prof. *Knud Pontoppidan*, hvis Ord paahørtes med dyb Opmærksomhed, da han udtalte:

»I 40 Aar har jeg beskæftiget mig med Tilregnelighedsspørgsmaalet, og jeg har gaaet og ventet paa bedre Tider. Endelig fremkom der da Udkast til en ny Straffelov. Dette Udkast har beredt mig en smertelig Skuffelse. Jeg finder, at det ny Udkast er værre end den gamle Lov, og jeg vilde betragte det som en Ulykke, om denne Del af Ud-

kastet blev Lov i Landet. — — Derfor ganske kort for 127de Gang: De Bestemmelser, der er foreslaaede af Kommissionen, og de indskrænkende Tilføjelser, der er knyttet til dem, er umulige, fordi de er praktisk uanvendelige«.

Kortere, kraftigere og skarpere er vel næppe nogen Dom fra videnskabelig kompetent Side blevet udtrykt.

Til Behandling paa det nævnte Møde forelaa imidlertid ikke blot Kritik af det da fremkomne Udkast, men ogsaa et helt nyt Forslag til Tilregnelighedsparagraffernes Formulering — et Forslag, der var udarbejdet af et af Dansk Kriminalistforening nedsat Udvalg, bestaaende af Psykiaterne *Friedenreich*, *Pontoppidan* og *Wimmer* og af Juristerne Professor *Torp* og mig.

Dette Forslag skal jeg ikke her nærmere komme ind paa, da det i omtrent uforandret Skikkelse blev optaget i Torps Udkast til en ny Strfl. af 1917 og ligeledes ligger til Grund for det ene Mindretalsforslag, der findes i det seneste Forslag til en ny Straffelov: Straffelovsudkastet af 1923, der er udarbejdet af den ny Straffelovskommission af 1917, og som jeg nu skal gaa over til at omtale.

Desværre er det ikke lykkedes i det nye Straffelovsudkast af 1923 at naa til Enighed om det nye Tilregnelighedsbegrebs nærmere Formulering. Men hvad der i Virkeligheden er langt vigtigere: der er fuld Enighed om, at der bør skabes et nyt Tilregnelighedsbegreb, og at dette — hvordan det end skal defineres — ikke bør bygges paa deterministiske eller indeterministiske Hypoteser eller andre filosofiske Abstraktioner. Dermed falder det gamle Tilregnelighedsbegreb sammen som et Hus, der berøves sit Fundament. Efter den Grundanskuelse, der præger det nye Udkast, er Straffen et Led i det sociale Forsvar mod Forbrydelsen, et Led, der erfaringsmæssigt er i Stand til at yde Samfundet Beskyttelse, men selvfølgelig kun, naar det anvendes overfor Individder, hvis aandelige Struktur gør dem egnet til Paavirkning ad denne Vej. Det gælder langt fra alle Forbrydere, og det er derfor nødvendigt for-

uden Straffen at skabe en Række andre Beskyttelsesled overfor Forbrydere af anden psykisk Støbning: uforbederlige Vaneforbrydere, kroniske Alkoholister, Psykopaternes brogede og uensartede Gruppe, og endelig de egentlig Sindssyge.

Men naturligvis opstaar der Vanskeligheder ved den nærmere Afgrænsning af disse Grupper, naar det konkrete Spørgsmaal rejses: Hvor skal man ophøre at straffe og gaa over til andre Repressionsmidler, og dette Spørgsmaal kan for de Sindssyges Vedkommende formuleres saaledes: Kan Samfundet ganske opgive at straffe enhver, der af de dertil kompetente Myndigheder erklæres sindssyg, og i Stedet for overgive ham til Kur, Pleje eller Sikkerhedsforvaring efter hans Tilstands nærmere Beskaffenhed? Eller bør Samfundet ogsaa overfor de Sindssyge holde sig en Dør aaben til efter Omstændighederne selv da at anvende Straf, og af hvilken Art er i saa Fald de Omstændigheder, der kan motivere Kravet herom?

Det er paa dette Punkt, Meningerne i Udkastet staar mod hinanden, idet Kommissionen har delt sig i et relativt Flertal (3 Medlemmer), et Mindretal (1 Medlem) og 1 andet Mindretal (2 Medlemmer).

Jeg skal begynde med det første Mindretal, der ønsker at bevare de traditionelle Betegnelser: Tilregnelighed—Utilregnelighed, og hvis Opfattelse gaar ud paa, at ikke alle Sindssyge, men kun de *utilregnelige* Sindssyge bør være straffri. Mindretallet fremhæver imidlertid selv stærkt, at denne Adskillelse bør bero paa en social Vurdering, og betoner derved meget klart Modsætningen mellem dets Tilregnelighedsbegreb og det traditionelle spekulativt-filosofiske. Hvad der nærmere skal forstås ved denne sociale Vurdering, er derimod ikke ganske klart, men det fremgaar af hans Udvikling, at Samfundet efter hans Mening i visse Tilfælde vil være bedst tjent med at kunne straffe Sindssyge, fordi der er Sindssyge, der kan reagere fuldt normalt overfor Straf, og overfor hvem dette Middel derfor i

hvert Fald bør forsøges, medens det, hvis Forsøget saa mislykkes, dog ikke bør gentages, men vige Pladsen for medicinske Foranstaltninger. En ubetinget Regel om, at Sindssyge qua Sindssyge bør være udelukket fra Straf, lader dem derimod hjemfalde til en social Reaktion gennem Sikkerhedsforanstaltninger, der stiller dem ringere end de normale Forbrydere, overfor hvem Strafindgrebet haade i Udstrækning og Betingelser er langt mere begrænset, og som derfor, hvor Straf med Udsigt til heldigt Udfald kunde have været anvendt, socialt set skyder over Maalet og individuelt set er inhumane.

Med denne Motivering fører dette Mindretals Forslag øjensynlig lige over i det relative Flertals Forslag, der lægger Vægten umiddelbart paa, at der er Sindssyge, som maa anses for strafpaavirkelige. *Olrik* bemærker ogsaa sely, at der mellem hans Forslag og Flertallets kun er den Forskel, som beror paa, at det sidste udelukkende lægger Vægt paa Strafmødtageligheden og derved efter hans Mening gør sig skyldig i »en for ensidig Fremhæven af et enkelt, ganske vist vigtigt Moment, der indgaar i Tilregnelighedsbegrebet«. Men da *Olrik* samtidig fremhæver, at det er »umuligt« skarpt at afgrænse dette sidste Begreb, kan man vistnok som Resultat fastslaa, at Mindretallet *Olrik* og det relative Flertal i Virkeligheden er enig om, at ikke Sindsygdommen, men den Sindssyges Upaavirkelighed for Straf er det, som bør udelukke Tilregnelighed -- kun at *Olrik* forbeholder sig, at ogsaa andre Momenter kan hidføre dette Resultat, uden dog at ville eller kunne sige, hvilke disse andre Momenter er — de maa altsaa antages vedblivende at skulle høre til den jus sacrum, jeg før talte om, og som altsaa synes uundgaaelig, saa snart Tilregnelighedsbegrebet i en hvilken som helst Form dukker op.

Tilbage bliver saaledes de 2 Standpunkter, der repræsenteres henholdsvis af Mindretal II (Torp og Goll) og de 4 øvrige Kommissionsmedlemmer.

Mindretallet støtter sin Formulering paa, at der i vore

Dage — bortset fra Tvivl i det enkelte Tilfælde — i alt væsentligt er Enighed om, at de Tilstande, Lægerne betegner som Sindssygdom, ogsaa bør medføre Straffrihed og Anvendelse af Sikkerhedsforanstaltninger i Straffens Sted. Der er da formentlig ingen Grund til ikke at give denne Enighed Udtryk i Loven. Kun derved kan det juridiske Tilregnelighedsbegreb faa en virkelig videnskabelig begrænset Basis og Udformning, efterat alle de Forsøg, der er gjort paa ad filosofisk eller psykologisk Vej at knytte nærmere Distinktioner til Tilregnelighedsbegrebet maa betragtes som strandede. Der er — hævder Mindretallet videre — ingen Anledning for Juristen til vedblivende at hægte sig fast i Begreber som partiel Sindssygdom, Monomanier, fikse Ideer o. l. — Begreber, som Juristen i sin Tid har lært af Psykiatrien, men som denne nu ikke længere anerkender, idet den tværtimod hævder som sin Grundbetragtning — jfr. en Række citerede Udtalelser af Tryde, Pontoppidan, Wenge, Geill m. fl. — at de Partier af Hjernen, hvori de psykiske Evner har deres Sæde, ikke kan være lidende af en Sygdom, uden at hele det psykiske Liv fungerer abnormt, og at derfor ganske særlig enhver Tale om, at der, for at Utilregnelighed kan anerkendes, maa kunne paavises et Kausalitetsforhold mellem Sygdom og Handling, beror paa en Miskendelse af det psykiske Livs Enhed og en Misforstaaelse af Sindssygdommens Væsen. Mindretallet konkluderer derfor derhen, 1) at der, naar en sindssyg har begaaet en Forbrydelse, strafferetlig set slet ikke kan tales om en forbrydersk Vilje, 2) at en saadan Gerningsmand følgelig ikke hører ind under Juristernes straffende Competence, 3) at det maa være Lægernes Sag at underkaste ham den for hans Tilstand fornødne Kur eller Pleje, men 4) at Juristerne som Vogtere af Samfundssikkerheden overfor Forbrydelsen selvfølgelig maa sikre sig, at Samfundet samtidig paa fyldestgørende Maade værnes mod de Farer, han i sin sygelige Tilstand maatte frembyde for dets Retsgoder.

Flertallet gør herimod gældende, at Læren om Sinds- sygdommenes Evne til at inficere den Syges hele psykiske Liv ikke er ubestridt — Mindretallet Olrik kalder den et Postulat, som intet Sted ses begrundet — og Flertallet fremhæver, at en Perversitet eller uimodstaaelig Drift i en enkelt f. Eks. sexuel Retning vel kan medføre, at den Paagældende forsaavidt maa kaldes sindssyg, men at dette ikke behøver at udelukke, at han i andre Henseender, f. Eks. hvis han begaar et Tyveri, kan være paavirkelig af Straf. — Flertallet bestrider dernæst, at Sindssygdommen — rent bortset fra det enkelte Tilfældes Vanskeligheder — er et videnskabelig skarpt afgrænset Begreb. — Mindretallet Olrik siger endog herom, at »dette Begreb er saa slet egnet som muligt til at tjene som et paa Forhaand afgørende Kriterium« — og søger at dokumentere dette ved Citater af andre Psykiatere, Friedenreich, Helweg, Wimmer, Maudsley m. fl., og Flertallet gør opmærksom paa, at selv om Begrebet for Tiden var i Besiddelse af fornøden Exakthed, er der ingen Sikkerhed for, at dette i Fremtiden vil forblive uforandret — end ikke den Opfattelse, at alle egentlige Forbrydere maa betragtes som sindssyge, er udelukket.

Og endelig gør Flertallet overfor Mindretallet den særlige Indvending, at det maa anses for meget betænkeligt, om Loven saaledes engang for alle vil skrive et Fribrev for alle de Sindssyges Forbrydelser, idet dette vil medføre, at man ved mindre og mellemstore Forbrydelser, f. Eks. Ærefornærmelser, Privatlivskrænkelser, ikke særlig grove Voldshandlinger o. l., hvis Begaaelse ikke efter almindelig Sprogbrug er nok til at karakterisere sin Op-havsmand som egentlig »farlig«, vil staa ganske magtesløs, idet man dog ikke paa Grund af saadanne Handlinger vil skride til Tvangsindespærring paa ubestemt Tid, maaske for Livstid, i et Kriminalasyl eller paa en Sindssygeanstalt.

Denne sidste Indvending er dog næppe af synderlig

Vægl. Jeg føler mig overbevist om, at hvis en sindssyg Person begynder at blive generende for andre f. Eks. ved Truselsbreve, Injurier eller Voldshandlinger, saa vil baade Læge og Jurist snart blive enig om at kalde ham farlig, for ingen kan vide, hvad der vil blive hans næste Skridt, netop fordi han er sindssyg. At han af den Grund kan blive tvunget til i nogen Tid at tage Ophold paa et Hospital, indtil Anfaldet er gaaet over, hører dog ikke til de urimelige Følger af en saadan Tilstand, og bliver Opholdet langvarigt, maaske livsvarigt — ja saa er det jo netop, fordi hans Tilstand her udvikler sig i dens fulde Farlighed, hvilket viser, hvor rigtigt og nødvendigt det var, at Samfundet i Tide fik Haand i Hanke med ham. Medens en efter den konkrete Voldshandlings eller Ærefornærmelses Art afpasset ringe Straf selvfølgelig overfor en saadan Person er uden al Betydning og lader Plads aaben, saa snart den er udstaaet, for alle de Excesser, hvortil hans Sindssyge i dens Udvikling kan føre. — Endelig bør det ogsaa bemærkes, at Tvangsindespærring efter Udkastet ikke er det eneste Middel, der kan anvendes. Netop ved ringere Forbrydelsér vil naturligvis de iøvrigt hjemlede Midler: Forbud mod at tage Ophold bestemte Steder, Anvisning af Opholdssted, Beskikkelse af Tilsynsværge, Umyndiggørelse m. v. kunne være paa deres Plads.

De øvrige af Flertallet fremførte Betragtninger er jo i Virkeligheden ligesaaavel som de Grunde, hvormed Mindretallet støtter sit Standpunkt, en Strid om psykiatriske Læresætninger, nemlig dels om Sindssygdommenes rette Afgrænsning, dels om deres Indflydelse paa Patientens psykiske Almentilstand. Herom kan vi Jurister jo ikke sige andet, end hvad vi har faaet ud af det vi kan af Psykiatri, og maa lade d'Hrr. Psykiatere om, hvorvidt det er Flertallet eller Mindretallet, der har opfattet deres Lærdomme paa rette Maade — og herpaa vil forhaabentlig Diskussionen her i Aften give afgørende Svar. — Forinden vi gaar over til denne, vilde jeg dog gerne have Lov til at

gøre nogle yderligere orienterende Bemærkninger m. H. t. de to Standpunkter.

Naturligvis bestrider Mindretallet ikke, at Strafpaavirkelighedskriteriet forsaavidt rammer rigtigt, som det lægger Vægten paa Repressionsmidlets Egnethed i Forhold til Gerningsmanden til at værne Samfundet — ogsaa Mindretallet benytter jo dette Kriterium i § 17 overfor andre Abnormtilstande end de i § 16 omhandlede og har altsaa forsaavidt Bevisbyrden for, at det netop her ikke bør benyttes.

I saa Henseende er der to Hovedbetragtninger, der for os har været afgørende.

For det første mener vi, at det afgørende Moment, naar der skal være Tale om, hvorvidt en Person kan straffes for en Handling, maa være hans psykiske Tilstand i Gerningsøjeblikket. Saaledes har Tilregnelighedsbegrebet altid været forstaaet, hvad man end iøvrigt har lagt ind deri. Paavirkelighedskriteriet lægger derimod Vægten paa Gerningsmandens Tilstand under Strafudstaaelsen, eller i hvert Fald i Paadømmelsesøjeblikket. Forsaavidt der ingen Forandring er foregaaet i Mellemtiden, spiller denne Forskel ingen praktisk Rolle, men anderledes, naar det drejer sig om transitoriske, patologiske Tilstande som Febervildelse, Hypnose, patologisk Rus, epileptiske Ækvivalenttilstande o. l. Det vilde dog være ganske bagvendt, om man vilde straffe en saadan Person, der i Paadømmelsesøjeblikket er ganske normal og altsaa strafmodtagelig, for de Vanvittigheder, han i de nævnte Abnormtilstande har begaaet.

Dette er nu heller ikke Forslagstillernes Mening, og de redder sig logisk ved ganske fra deres § 16 at udskyde saadanne Tilstande (jfr. Ordet »varigere«), og praktisk ved at sige, at slige Syge er straffri, fordi de i Gerningsøjeblikket har manglet Forsæt til Gerningen og som Regel naturligvis heller ikke kan bebrejdes nogen Uagtsomhed i Forhold til denne. Men det er ikke strængt logisk rigtigt. Thi

hvis en Person under Hypnose eller i en epileptisk Ækvi-
valenttilstand bryder ind i et Hus og slaar dets Beboere
ihjæl, saa har han i Gerningsøjeblikket utvivlsomt Forsæt
hertil. Og vil man sige, at han bagefter ingen Anelse har
derom og altsaa har været bevidstløs, saa er det vel for
det første tvivlsomt, om det altid er rigtigt, og desuden er
det — bortset fra normal Beruselse, hvorfra man ikke kan
analogisere — intet Sted i Flertalsforslaget hjemlet, at saa-
dan Bevidstløshed diskulperer.

Dette er nemlig ikke uden videre givet, fordi man op-
stiller Krav om Forsæt som Strafbarhedsbetingelse, hvilket
ogsaa fremgaar bl. a. af Strfl.'s § 38, der netop udtrykke-
lig hjemler Straffrihed for den Bevidstløse, skont Strfl.
naturligvis ogsaa i al Almindelighed kræver Forsæt som
Betingelse for at straffe. Det rigtige er derfor utvivlsomt
— som man altid før har antaget — at sige, at her fore-
ligger en forsættlig Forbrydelse, begaaet under en Abnorm-
tilstand, og Spørgsmaalet bliver saa, hvilken Betydning
man skal tillægge denne Abnormtilstand — men herom
indeholder Flertalsforslaget intet, i Modsætning til Mindre-
talsforslaget, der ligestiller slige transitoriske Tilstande med
Sindssyge og erklærer dem straffri.

Den anden Hovedbetragtning, Mindretallet har ladet
sig lede af overfor Flertalsforslaget, angaar Begrebet Straf-
paavirkelighedens Brugbarhed og Anvendelsesmaade over-
for selve de Abnormtilstande, hvorpaa det skal finde An-
vendelse, de egentlige, varige Sindssygdomme.

Strafpaavirkelighedskriteriet beror naturligvis i alle
Forhold paa en vis Abstraktion: strængt taget er det jo
som nævnt et Moment, hvorpaa man først under Straf-
udstaaelsen kan faa fuld Rede. Naar vi alle overfor visse
Abnormtilstande er enig om at lægge det til Grund for
Afgørelsen i Paakendelsesøjeblikket, er det, fordi man gaar
ud fra, at en Person, der i alt væsentlig, trods tilstede-
værende psykiske Abnormiteter, lader sig paavirke og be-
stemme af de for almindelige Mennesker normale Motiver,

ogsaa maa være modtagelig for den paa Straffen beroende Motivdannelse. Strafpaavirkelighed betyder altsaa i Realiteten ikke andet end Tyskernes bekendte Normalitetsdefinition: die normale Bestimmbarkeit durch Motive — eller rettere: die Bestimmbarkeit durch normale Motive.

Men hvorledes skal dette Kriterium lade sig anvende paa Sindssyge, der er behersket af Vrangforestillinger og hos hvem Motivdannelsen altsaa netop er sygelig betinget? I Praksis vil det utvivlsomt forme sig saaledes, at enten vil man erklære alle Sindssyge for upaavirkelige af Straf, og saa falder Standpunktet sammen med Mindretallets, eller hvis man vil sondre, maa man gaa frem efter Mittermaiers bekendte Skoleeksempel: en Sindssyg, der tror, at hans Ben er af Glas, maa man betragte som uimodtagelig for Straf, hvis han slaar en Mand ihjel, der truer hans Ben med en Stol — han handler da af sygelig betingede, for Straf uimodtagelige Motiver — men erklære for strafpaavirkelig, hvis han stjæler en Tegnebog og solder Pengene op — saa handler han af normale Motiver. Og saa er Strafmodtagelighedskriteriet ikke andet end Kravet om et Kausalforhold mellem Sygdom og Handling i en ny Formulering — et Krav, som Flertallet som anført ogsaa synes at fastholde i sin Begrundelse, men som Mindretallet — og efter dets Mening den psykiatriske Videnskab med det — maa forkaste, fordi et Kausalitetsforhold saa godt som altid kan paavises, altid maa formodes og aldrig kan benægtes.

Hertil kommer endnu en Realitetsbetragtning, hentet fra selve det praktiske Retsliv. Det kan være noget tvivlsomt, hvorledes Tilregnelighedsspørgsmaalets Afgørelse skal ordnes for en Nævningedomstol, hvis Flertalsforslaget bliver Lov. Ordnes det saaledes, at Spørgsmaalet: Sindssyg eller ikke? henlægges til Nævningerne, Strafpaavirkelighedsspørgsmaalet til Retten, hvilket vel i og for sig vilde stemme bedst med Forslagets Aand og Tanke, vil der let opstaa meget stødende Konflikter. Thi vel er det saa, at Læg-

mænd ofte møder Lægeerklæringer, der statuerer Sindssyge, med stor Skepsis — »han skal gøres gal«, siger man — men paa den anden Side er Lægmænd i Almindelighed ganske paa det rene med, at en Person, om hvis Sindssygdom de selv føler sig overbevist, ikke bør straffes. Besvarer nu Nævningerne det dem forelagte Spørgsmaal, om Tiltalte har været sindssyg, med Ja, og viser de derved, at de er overbevist om, at de har med en sindssyg Forbryder at gøre, vil de ikke finde sig ret længe i, at Retten hertil svarer: »Meget vel, men han er egnet til Paavirkning ved Straf — altsaa 12 Aars Tugthus«. Det vil gaa en eller to Gange, men derpaa vil Nævningerne for at undgaa slige Eventualiteter, slet ikke inddrage sig paa at afgøre Sindssygdomsspørgsmaalet — hvilket vil sige, de besvarer selve Skyldspørgsmaalet — Spørgsmaalet, om den Paagældende overhovedet har begaaet Forbrydelsen — med Nej! Og saa kan hverken Straf eller Sikkerhedsforanstaltninger bringes til Anvendelse! Hermed kan Samfundssikkerheden imidlertid ikke være tjent — uanset hvor meget man end bagefter kan skælde ud paa Nævningerne og kalde dem for Lovbrydere.

Paa det nys afholdte Kriminalistmøde reserverede man sig mod disse Konsekvenser: Nævningerne skulde afgøre ikke blot Spørgsmaalet om Sindssyge, men ogsaa Spørgsmaalet om Strafmodtagelighed. Men hermed turde det være givet, at enhver virkelig Divergens mellem de to Standpunkter, i hvert Fald for Nævningeretterne, er bortfalden. Thi der er vel dem, der vil tro paa, og der er Jurister, der vil hævde ogsaa i Praxis, at man kan erklære en Sigtet for sindssyg og dog straffe ham som strafpaavirkelig — men der er ingen, der vil tro, at et Nævningekollegium samtidig med, at det er enigt om, at denne Tiltalte er sindssyg, vil udlevere ham til Lovens Straf som strafpaavirkelig. Sondringen er da uden praktisk Betydning, og *vox populi* bliver for en Gangs Skyld virkelig *vox dei*, der hugger tværs igennem alle lærde Begrebsdistinktioner.

Men selv om jeg af de anførte Grunde har sluttet mig til Mindretallet, saa er jeg dog ikke blind for, at dettes Forslag ogsaa har sine Betæneligheder, og at Flertallet i hvert Fald paa et væsentligt Punkt har peget paa en Fare, der er af Betydning.

Med Sindssygekriteriet følger, at de Forandringer, Begrebet Sindssyge i Tidens Løb i Psykiatrien undergaar, i Realiteten bliver en Bestanddel af selve Straffeloven. Dette er ogsaa uden Betænelighed — ja kan paa en vis Maade ligefrem kaldes en Fordel, saa længe der ikke røkkes ved det forensisk fundamentale ved disse Tilstande, og som bl. a. Geill paa det 9. Kriminalistmøde definerede saaledes:

»Med Hensyn til Sindssygdom hævder vi Sindssygelæger, at den er en bestemt afgrænset Tilstand, en Sygdom, som har sine bestemte Symptomer, ud fra hvilke vi syntetisk stiller Diagnosen, Sindssygdom.«

Som anført bestrider imidlertid Flertallet, at Sindssygdom er et saadant bestemt eller skarpt afgrænset Begreb, og selv om det ikke forekommer mig, at de Citater, hvormed de søger at dokumentere denne Opfattelse, er synderlig bevisende, saa synes der at være Tegn til, at den yngre Psykiatri er i Færd med at ville tilegne sig den. — Saaledes skriver Dr. George Schröder i sin blandt Jurister meget læste Bog: »Psykiatriske Undersøgelser af Mandfanger« følgende:

»Der er i Virkeligheden noget meningsløst i denne Distinktion mellem Defekt og Sindssygdom, som strængt taget ikke kan gennemføres, og som knap nok anvendes i andre Afsnit af det lægevidenskabelige System. I norsk Straffelov betegnes alle herhen hørende Tilstande som Sindssygdom, men i dansk Psykiatri og Strafferet har de andre Betegnelser i den Grad vundet Hævd i Sproget, at det er haabløst at ville tænke paa en Forandring heraf.«

Selv om nu Dr. Schröder anser en saadan Forandring i Terminologien for haabløs, kan andre jo være modigere og maaske finde den fornødne Tilslutning til at gennem-

føre Forandringen. Under alle Omstændigheder er jo Hovedsagen, at han ikke mener, der er nogen Væsenforskel mellem de to Begreber, Sindssygdomme og Defektilstande. Og naar man saa videre ser, at Dr. S. til slige Defektilstande henregner 1) Imbecillitet ogsaa i de lavere Grader, 2) Moral insanity, 3) Hysteri, 4) patologisk Løgnagtighed og Fantasi m. m., saa maa vi som Jurister gore opmærksom paa, at saa meget har vi aldrig tænkt os at lægge ind i Udtrykket »Sindssyge« i § 16. At slige Psykopater bør kunne underkastes en særlig Behandling, er vi paa det rene med, og har foreslaaet i § 17, men ubetinget Straffrihed har vi aldrig tænkt os at ville garantere dem. Jeg tror overhovedet, at hvis Psykiatrien opgiver Sygdomsmomentet som det for Sindssygdommene karakteristiske Element, saa kan vi ikke længere fastholde vor Formulering af § 16. Og det er ikke, som det i Polemikens Hede ofte siges fra lægevidenskabelig Side, fordi vi Jurister er bange for, at Lægerne skal tage Magten fra os, og det er heller ikke, fordi vi er bange for, at disse Psykopater skal faa det altfor urimelig godt i Lægernes Hospitaler og Asylter — men det er fordi vi frygter for, at Samfundets Sikkerhed, Respekten for Loven, skal tage Skade, naar Forbryderne — eller i hvert Fald en meget stor Del netop af de groveste og farligste — kan regne med, at Samfundet, naar de lader deres egoistiske, brutale, moralstridige og havesyge Lyster have frit Spil, vil behandle dem som syge Mennesker, der skal i Pleje i Stedet for at straffes. Det tror vi ikke, at Samfundet endnu er modent til, hvis det nogensinde bliver det. — Paa den anden Side føler jeg mig rigtignok ogsaa overbevist om, at Lægerne vilde blive højst forfærdede ved at faa hele dette Menneskemateriale læsset over paa sig, og det er derfor fra begge Sider af stor Vigtighed at faa denne Side af Sagen belyst og klaret, hvortil altsaa ogsaa den paafølgende Diskussion vil give Lejlighed.

Forsaavidt angaar de Sindssyge, Aandssvage osv., der

af Retterne frifindes for Straf, bestemmer Udkastets § 72, at Retten samtidig, hvis den Paagældende maa anses farlig for Retssikkerheden, foreskriver, hvilke Sikkerhedsforanstaltninger der skal træffes overfor ham. Dette er en vigtig Forandring i den gældende Ret, hvorefter det er Øvrigheden, der — naar Retten har afgjort, at Sikkerhedsforanstaltninger bør træffes, — tager Beslutning om, hvori de skal bestaa. Jeg har allerede nævnt, at Udkastet stiller en Række saadanne Foranstaltninger til Rettens Disposition, lige fra Beskikkelse af Tilsynsværge til Anbringelse i et Kriminalasyl, men det er yderligere bestemt, at Retten til enhver Tid paa Foranledning af Paatalemyndigheden kan forandre den engang truffene Afgørelse om Sikkerhedsforanstaltningernes Art og gaa over til en Skærpelse eller Lempelse, ålt efter Behovet. Særdeles vigtig er endelig den Ændring i den gældende Ret, at Bestemmelse om Foranstaltningernes Ophør heller ikke længere kan lages af Øvrigheden, men er henlagt til Retten. Man har derved villet give Samfundets Krav paa Betyggelse mod de farlige Sindssyge saa gode Garantier som vel muligt og i saa Henseende fundet det rigtigt at gøre en Ende paa de Opportunitetshensyn, navnlig Pladshensyn, der altid vil spille en stor Rolle i Øvrighedens Afgørelser. Det bliver saa Samfundets uafviselige Pligt at skaffe de fornødne Midler til Veje til disse farlige Personers forsvarlige Anbringelse i det Omfang, Domstolenes Afgørelser gør det nødvendigt.

Om de øvrige Abnormtilstande, der omhandles i Udkastets § 17, kan jeg fatte mig i Korthed. Hele Kommissionen har her været enig — de to forskellige Formuleringer af §'en er kun Eftervirkninger af Uenigheden ad § 16. Begrebet »formindsket Tilregnelighed« i den Forstand, hvori det tages i Straffelovens § 39, forsvinder. For alle andre patologiske Abnormtilstande end Sindssygdом og udpræget Aandssvaghed bruger ogsaa Mindretallet

Strafpaavirkeligheden som Kriterium for, om Straf eller Sikkerhedsforanstaltninger bør anvendes.

Medens Straffeloven overfor alle disse »formindsket Tilregnelige« kun hjemler Straf og altid nedsat Straf, giver Udkastet altsaa Retten frit Valg mellem en Straf, ved hvis Udmaaling Retten staar ganske frit, og Sikkerhedsforanstaltninger af lignende Art og Omfang som overfor de Sindssyge. Herved opnaas en Række Fordele i Retning af en baade formaalstjenligere og for Samfundet mere betryggende Behandling af disse Forbrydere. Man er ikke som nu overfor disse Psykopater, blandt hvem som bekendt nogle af de mest ondartede Forbrydere kan findes, nødsaget til altid at anvende en ringe og virkningsløs Straf, men man kan om fornødent strax anvende betryggende Sikkerhedsforanstaltninger. Man behøver endvidere ikke som nu overfor disse Psykopater, der kan høre til de mest uforbederlige Recidivister, i det uendelige at anvende slige Smaastraffe, men kan, hvis Straf skal anvendes, strax eller meget hurtig sikre sig imod dem ved varig Uskadeliggørelse gennem langvarige Straffe. Man er endelig ikke nødsaget til ubetinget at løslade en saadan Person, naar hans Straffetid er udløbet, hvor utvivlsom hans Recidivvilje end er, men man kan under selve Strafudstaaelsen, hvis det skønnes, at en Fortsættelse vil være unyttig eller skadelig, paany indbringe Sagen for Retten, der da kan omgøre sin tidligere Afgørelse og sætte Sikkerhedsanbringelse i Straffens Sted. Og det er for selve Strafudstaaelsens Vedkommende hjemlet, at Retten, hvor den vælger Straf, kan bestemme, at den skal udstaaes i en særlig for slige Personer indrettet Anstalt eller Anstaltsafdeling, saaledes at den fornødne psykiatriske Sagkundskab kan lede Behandlingen ogsaa under Anvendelsen af Repressionsmidlet Straf.

Som det sidste Led af Utilregnelighedstilstandene skal jeg endelig nævne Beruselse og henlede Opmærksomheden paa den herom handlende Bestemmelse i Udkastets § 18,

der foreskriver, at Beruselse kun udelukker Straf, naar Gerningsmanden har handlet uden Bevidsthed. Herved tænkes naturligvis ikke just paa de komatøse Tilstande, hvori Personen mangler Handleevne, men paa Automattilstande, hvori Handlinger kan udføres uden Bevidsthed. Herved maa dog mærkes, at den, som hensætter sig i saadan Tilstand netop for i den at begaa en Forbrydelse, selvfølgelig trods § 18 ikke slipper for Straf for forsættlig Forbrydelse, og — hvad der har mere praktisk Betydning, — at den, som ved, at han i stærkt beruset Tilstand f. Ex. bliver voldsom eller sexuelt abnorm, vil kunne straffes for uagtsom Forbrydelse, naar han drikker sig fuld, selv indtil Bevidstløshed, og i den Tilstand begaar saadanne Forbrydelser. Derimod vil de lettere Rustilstande normalt slet ikke komme i Betragtning, hverken som Straffriheds- eller Strafnedsættelsesgrunde, og det er væsentlig for modsætningsvis at fremhæve dette, at §'en er blevet formuleret som den er. Dog maa der her gøres opmærksom paa, at ogsaa saadanne lettere Rustilfælde under særlig undskyldende Omstændigheder kan falde ind under Udkastets § 87, der i al Almindelighed hjemler Nedsættelse, ved Smaaforbrydelser endog Straffrihed, naar en Forbrydelse er begaaet under Indflydelse af stærk Sindsbevægelse eller anden forbigaaende sjælelig Uligevægtighed eller iøvrigt under særlige Omstændigheder, der i saa betydelig Grad nedsætter Handlingens Strafverdighed, at den normale Straf vilde være uforholdsmæssig haard. Herunder vil efter Omstændighederne Affektforbrydelser baade i ædru og beruset Tilstand kunne falde ind.

Udkastet har saaledes paa den ene Side ikke optaget den Formildelse, som Straffelovens § 39 hjemler for selv lettere Rustilfælde, men som Praxis ganske vist i de senere Aar ikke har været stærkt tilbøjelig til at gøre Brug af. Paa den anden Side har Udkastet heller ikke som Udkastet af 1912 villet gaa med til en ubetinget Regel som, at selvforskyldt Rus er uden Indflydelse paa Hand-

lingens Strafbarhed. Ved at aabne Domstolene Adgang til i hvert enkelt Tilfælde at tage de fornødne Hensyn baade til Samfundssikkerheden og den Skyldige, har man ment at kunne tilfredsstille ethvert rimeligt Krav.

Jeg sagde før, at Læger og Jurister, naar de kommer ind paa Tilregnelighedsspørgsmaalet, ofte taler to Sprog og ikke forstaar hinanden. Jeg tror imidlertid, at der gennem det ny Straffelovsudkast er gjort et betydeligt Skridt henimod større indbyrdes Forstaaelse, og det er mit Haab, at det skal lykkes gennem de Diskussioner, det vil afløde mellem Læger og Jurister, at naa endnu et Stykke videre. Herpaa vil forhaabentlig Diskussionen i Aften blive en Bekræftelse.